

MÚLTUNK EMLÉKEI ROVAT A FONCIÈRE PESTI BIZTOSÍTÓ

Horváth Gyula – Tamás Gábor

A második magyar általános biztosító

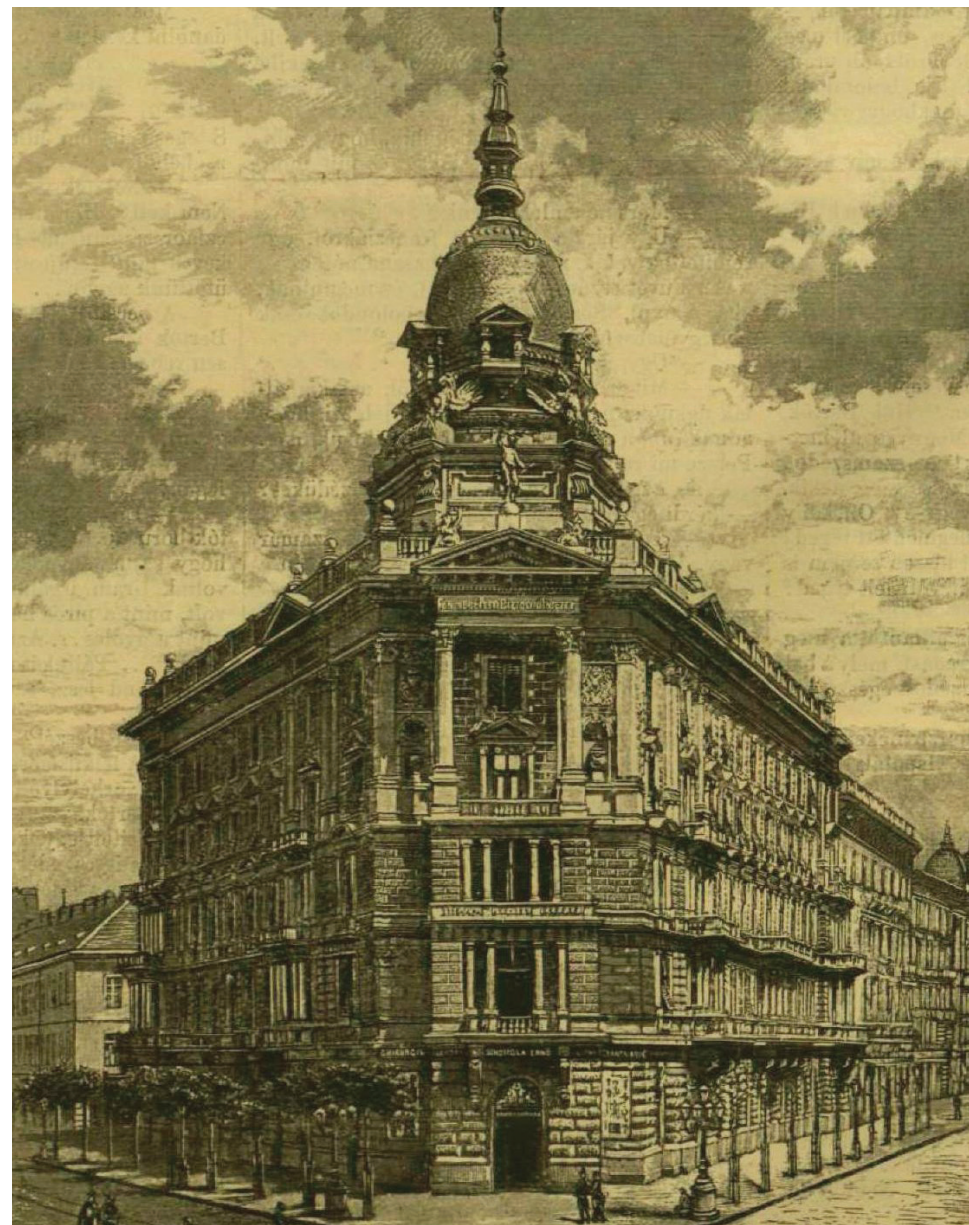
Az 1860-as évek közepén eluralkodó alapítási láz a biztosítási szektort sem kerülte el. A bécsi és a pesti tőzsdén egyaránt számos új társaságot jegyeztek be, amelyek zöme még az 1869-es ún. kis válságban, de legkésőbb négy évvel később, a „Nagy Krach” során megbukott. A kevés kivétel közé tartozott a Pesti Biztosító Intézet, amelyet a kortársak Második Magyar Általános Biztosítótársaságnak is neveztek. Az alapítás folyamatát megismerhetjük a biztosítási szakma első hazai szaklapjából, a Biztosítási Közlönyből, amelynek rövid, alig egyéves működése éppen a biztosító indulásának idejére esett.¹ A lap lehozta a részvényjegyzési felhívásokat, tudósított az alakuló közgyűlésről, részletesen közölte az alapszabályt, majd a tényleges működés megkezdését bejelentő választmányi ülést is ismertette.

Ahogy az Első, úgy a Második Magyar alapításánál is jelen volt a magyar arisztokrácia, az 1864. októberi alakuló közgyűlésen gr. Andrássy Györgyöt választották elnöknek, aki 6 évig töltötte be ezt a pozíciót. A korszakban nem szokatlan, hogy az első részvényesek inkább kötvénybefektetőnek, mint cégalapítónak tekintették magukat, a közgyűlésen heves vita folyt arról, hogy a 3 millió forint alaptőke után a társaság évente 5 százalék kamatot fizessen. Erről végül Weisz Bernát Ferenc, a magyar biztosításügy „nagy öregje”, a cég későbbi igazgatója beszélt le a részvényeseket. A társaság végül 1865 májusában kezdte meg a működést 11 főügynökséggel, 4 külföldi (Bécs, Trieszt, Prága és Brno) vezérügynökséggel és közel ezer ügynökkel.² Kezdetben tűz, jég és szállítmány ágazatokat műveltek, majd 1868-tól elindult az élet, 1870-től pedig az üvegbiztosítási ágazat is.

Az arisztokrácia mellett a pesti, kereskedő nagypolgárság szerzett legnagyobb tulajdonrészt a társaságban, nem meglepő, hogy ezt a két csoportot találjuk a legfontosabb pozíciókban. Gr. Andrássy Györgyöt az a Kochmeister Frigyes követte az elnöki székben, aki egyben – a szintén 1864-ben megnyílt – Pesti Tőzsde elnöke is volt annak alapításától egészen a századfordulóig, a biztosító első alelnöke pedig Gozsdu Manó, a balkáni cincár származású jogász, politikus, felsőházi képviselő volt. Az elnöki székben az első világháború előtt két évtizedig a polgári származású Kilényi Hugó ült, őt az arisztokrata gróf Széchenyi Bertalan követte, majd a második világháború alatt a nyugalmazott altábornagy, politikus, gróf Takách-Tolvay József töltött el hosszabb időt az előkelő pozícióban.

Az operatív irányítás – az első néhány év vezetőcseréi után – leginkább két család kezében összpontosult. Schön (később Sarbó) Vilmos 1868-tól 1899-ig maradt a cég vezérigazgatója, és egészen 1906-os haláláig igazgatósági tagja. Fia, Schön Leó pedig 1895–1915 között volt ügyvezető igazgató és igazgatósági tag. Őt Reich (Ribáry) Mór követte, aki 54 évig, szintén haláláig állt a Foncière szolgálatában, 1916–1927 között mint vezérigazgató. Unokaöccse, Ribáry Frigyes 1926-

A budapesti Sugárutról : A Foncière Biztosító Intézet palotája

Forrás: DKA-055695 URL: <http://dka.oszk.hu/055600/055695> Dátum: 2014-10-23

Eredeti megjelenési helye: Vasárnapi Újság XXXI. évf. (1884) 7. szám.

tól 12 éven át volt a társaság igazgatója. De a Schön (Sarbó) és Reich (Ribáry) családból rajtuk kívül is találunk vezetőket a biztosító tisztviselői karában: főorvost, jogtanácsost, budapesti vezérügynököt és felügyelőbizottsági tagot.

A Foncière

A vezetőket nyomon követve azonban nagyon előreszaladtunk a biztosító történetében, átugorva a meghatározó jelentőségű 1879-es évet. A sikeres indulást követően a társaság ugyan – számos kisebb versenytársával ellentétben – nem bukott meg, de a válság, majd az azt követő magas kárhányadú évek alaposan megviselték. Friss tőkére volt szüksége, és erre kézenfekvő megoldásnak ígérkezett az ezekben az években erőteljesen Közép-Európa felé forduló francia befektetői körök bevonása.³

1879 végén párizsi és bécsi bankcsoportok kifejezetten a Pesti Biztosító megszerzése céljából megalapították a Foncière Általános Biztosítót, amely néhány héttel később egyesült a bajba jutott Pesti Biztosítóval. Az új, immár Foncière Pesti Biztosító névre hallgató társaság 1880. január 1-jén kezdte meg a működését. A cég hivatalosan a Foncière jogutóda, ezért a kompaszokban az alapítási dátuma 1879., de valójában a Pesti Biztosító ekkor már 15 éves állományát, szervezetét és vezetését vette át. A fúzió sikeresnek bizonyult. A társaság egészen az államosításig fennmaradt, és a pesti székhelyű biztosítók közül mindvégig a legjelentősebbnek számított az Első Magyar után. A két világháború között megszerezte, majd beolvasztotta a szintén kompozit Magyar–Francia Biztosítót, ezzel a Generalit, az Adriait és a Phönix Életbiztosítót is megelőzve vitathatatlanul a magyar piac második legnagyobb szereplője lett.

A palota

A társaság az államosítás után jogutód nélkül megszűnt, emlékét csak néhány szép kötvény és egy gyönyörű budapesti palota őrzi. Ha a Deák tér – Erzsébet tér közvetlen környékén körbenézünk, nem egy szép épületről derül ki, hogy azt anno biztosítótársaság építtette. Kettőről, az Adriai palotájáról (ma Ritz Carlton Hotel) és az Anker-palotáról már a Biztosítás és Kockázat korábbi lapszámaiban is szó volt. A Foncière-palota is itt, az Andrássy út – Bajcsy-Zsilinszky út sarkán található.

A saroktelken eredetileg megbújó kétemeletes házacska már 1872-ben le akarta bontatni a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, hogy a helyére egy négyemeletes bérházat építhessen fel *Ybl Miklós* terve szerint. Mivel azonban az építész tervei nem nyerték el a szakmai grémium tetszését, így a telket végül eladták a Foncière-nek. A társaság 1881 februárjában meghirdetett pályázatán Feszty Adolf pályaműve nyert, így ő tervezhette meg a négyemeletes, eklektikus stílusú bérházat, amely 1882-re el is készült. A biztosító központja egyébként sohasem költözött ide, mindvégig a Szent István tér sarkán található Sas utca 10.-ben maradt. A palota egykori hatalmas kupolája elpusztult a második világháborúban, a korábban előtt állt Hermész-szobor – Szász Gyula alkotása – viszont 1990 óta megint ott van a ház ormán.⁴

HIVATKOZÁSOK

¹A Biztosítási Közlöny első, mutatószámja 1864. június 14-én jelent meg Rózsaági Antal szerkesztésében. A lap ezen a néven négy, majd A Magyar Közgazda cím alatt további nyolc hónapot ért meg.

²A Magyar Közgazda 1865.05.11.a

³A francia tőke érdeklődése az Osztrák–Magyar Monarchia biztosítási szektorában sem volt példa nélkül való: 1879-ben a Union Générale megalapította a Magyar–Francia Biztosítót, amely bár előbb az Első Magyar, majd a Foncière érdekeltségébe került, de mindvégig a magyar piac egy fontos szereplője maradt.

⁴A palotáról és lakóiról részletesebben: <http://urbface.com>, <http://budapestcity.org> oldalakon, melyek alapján ez a rövid összefoglaló is született.